

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 851/06

בפני: כבוד המישנה לנשיא מ' חשין
כבוד השופטת ד' ביניש
כבוד השופט א' ריבלין

העותרים: 1. עמונה אגודה שיתופית חקלאית להתיישבות
קהילתית בע"מ
2. יאיר ושרה פרנק
3. אורן ועינת אמיתי
4. יפעת ואריאל ארליך

נגד

המשיבים: 1. שר הביטחון
2. המנהל האזרחי לאזור יהודה ושומרון
3. היועץ המשפטי לממשלה

עתירה למתן צו על-תנאי וצו ביניים

תאריך הישיבה: כ"ט בטבת תשס"ו (29.1.06)

בשם העותרים 1-3: עו"ד נפתלי ורצברגר
עו"ד דורון ניר-צבי

בשם העותר 4: עו"ד אריאל ארליך (בעצמו)

בשם המשיבים: עו"ד הרן רייכמן

פסק-דין

המישנה לנשיא מ' חשין:

העתירה שלפנינו נסכה על בקשת העותרים כי בית-המשפט יורה את המשיבים - שר הביטחון, המינהל האזרחי לאזור יהודה ושומרון והיועץ המשפטי לממשלה - להימנע מהריסת תשעה מיבנים שהוקמו בישוב עמונה - לגירסת המשיבים: במאחז הבלתי מורשה עמונה - וזאת עד אשר תינתן אפשרות לעותרים להשמיע דבריהם

בוועדות התיכנון והבניה באיזור יהודה והשומרון (איו"ש), ותוסיף ותינתן בידיהם שהות סבירה להכשרת הבניה שנעשתה. תשובת המשיבים היא כי יש לדחות את העתירה על הסף בשל כמה וכמה טעמים: שיהוי חמור בהגשתה, העובדה שהעותרים עשו דין לעצמם, ועל כל אלה, טענה שהעותרים באו לבית-המשפט שלא בניקיון כפיים. כן מבקשת המדינה לדחות את העתירה גם לגופה בשל היעדר זכות בידי העותרים לקבל את מבוקשם. כדי להבין את פשר העתירה והתשובה לה שומה עלינו להרחיק לאחור כמה שנים שרק כך יעלה בידינו להבין כיצד הגענו למקום שהגענו אליו כהיום הזה.

2. מאחז עמונה, כטענת המדינה - וטענה זו לא הוכחה באורח ישיר ותקיף - הינו מאחז בלתי מורשה אשר עלה על הקרקע בחודש אוגוסט לשנת 1995, בסמוך לישוב עופרה. המקרקעין שעליהם הוקם המאחז והמיבנים שלעניין, הינם מקרקעין מוסדרים ובבעלות פרטית. על-פי דין התיכנון והבנייה לא ניתן כל היתר להקים את המיבנים שהוקמו על הקרקע, הואיל ובהתאם לתוכנית התקפה ייעוד האיזור הוא ייעוד חקלאי.

3. תחילת הדברים היתה ביום 18.7.00, שפקחי הבניה גילו במקום עבודות להכשרת קרקע לקראת ביצועה של בנייה. הוצא מיידית צו הפסקת עבודה, והעבודות אכן נפסקו ולא נתחדשו במשך כארבע שנים.

4. ביום 18.4.04, גילה רכז הפיקוח של המינהל האזרחי כי העבודות חודשו במקום, ובו ביום הוציא הרכז צווי הפסקת עבודה והצווים נתלו על המיבנים עצמם. נאמר בהם באותם צווים כי יש להפסיק את העבודות במקום וכי על "המחזיק/המבצע" להתייצב לדיון לפני ועדת המישנה בפיקוח של מועצת התיכנון העליונה באיו"ש (הוועדה).

5. לאחר כשבועיים ימים, ביום 4.5.04, גילה רכז הפיקוח כי העבודות נמשכות במקום חרף הצווים שהוצאו.

6. בדיון שנערך בוועדה ביום 6.5.04, הוחלט להיעתר לבקשת המועצה האיזורית "מטה בנימין" ולדחות את מועד הדיון תוך הבהרה כי צווי הפסקת העבודה ממשיכים לעמוד בתוקפם.

7. נעצור לרגע בתיאור האירועים שהיו, ונעמוד על טענה שהשמיעו העותרים באשר להופעתה של מועצת מטה בנימין לפני הוועדות ובקשר לטיפולה הכללי בעניינה של הבנייה במקום. טוענים העותרים כי מועצת מטה בנימין מעולם לא ביקשה מהם היתר לייצגם, כי המועצה לא ייצגה אלא את עצמה בלבד, וכי על-כן לא נשמעו טענותיהם-שלהם עד עצם היום הזה. בקשתם היא, אפוא, כי נתעלם מכל מה שעשתה המועצה האיזורית וכי תחת זאת תינתן להם, לעותרים, אפשרות להציג את טענותיהם באורח מסודר לפני הגופים המוסמכים. כדי כך הגיעו הדברים, שעורך-דין ורצברגר טען בשם העותרים כי מבחינתה של מועצת מטה בנימין העותרים אינם אלא "פיון" במשחק הכוחות, וכי בעיני המועצה עדיף מעמדם של מקומות ישוב אחרים על פני מעמדה של עמונה.

טענה זו לא נשמע לה ויפה היה לה שלא הועלתה משהועלתה. כפי שנראה להלן, הופיעה המועצה מטה בנימין בפני הרשויות פעם ועוד - גם באמצעות בא-כוחה - ולא נוכל לקבל את הטענה כי העותרים לא ידעו על מה שעשתה המועצה ועל מה שלא עשתה. אם כך על דרך הכלל, לא כל שכן שהעותרים ידעו - בוודאי חזקה עליהם שידעו - על אודות הצווים שהוצאו בעניין המיבנים שנבנו שלא על-פי היתר. לא זו בלבד, אלא שהמועצה, כפי שנראה בסמוך, עלה בידה להשיג ארכות עוד ועוד לעותרים, ומאותם טעמים עצמם שהעותרים טוענים להם היום לפנינו. העותרים היו בבחינת "תוכו אכל, קליפתו זרק", דהיינו: הם נהנו מההישגים שהשיגה עבורם המועצה וכיום מפנים הם למועצה עורף. זאת לא יותר להם לעשות.

8. המועצה האיזורית ביקשה ארכה לדיון לגופם של דברים, ולאחר דחייה נוספת שהיתה, נערך לפני הוועדה, ביום 10.6.04, דיון נוסף. בדיון זה התייצבו לפני הוועדה מהנדס המועצה והיועץ המשפטי של המועצה (עורך-דין דוד רותם), והשניים טענו לפני הוועדה כי הנה-הנה עומדים הם לסיים את "הרכישה והרישום" של הקרקע, וזקוקים הם ל-30 ימים נוספים לסיום ההליך. עוד הוסיף עורך-דין רותם כי "המועצה מתחייבת שלא להכניס מיבנים חדשים לשטח נשוא הדיון, וזאת מעבר למה שקיים היום בשטח". לסופו של דיון החליטה הוועדה להותיר את צווי הפסקת העבודה בתוקפם, וליתן בידי המחזיקים ארכה בת 90 ימים להשלים את הליכי הרכישה והרישום, כטענתם.

9. לאחר כארבעה חודשים, ביום 18.10.04, נערך דיון נוסף לפני הוועדה ונציגי המועצה ביקשו כי תותן לה ארכה נוספת בת 60 ימים להשלמת העיסקה. קרא, לרכישת הבעלות והקרקע בידי המחזיקים. לסופו של דיון החליטה הוועדה כי לא הוצגה לפני

כל ראייה שהיא באשר להתקדמות הליכי הרכישה, אשר-על-כן מחליטה היא להוציא צווים סופיים הן להריסה הן להפסקת העבודה בכפיפות למתן ארכה בת 30 ימים כדי שהמחזיקים יבצעו את ההריסה בעצמם ויחזירו את המצב לקדמתו. 30 הימים חלפו והמיבנים לא נהרסו.

10. חלפו כשלושה חודשים, וביום 24.1.05, הבחין רכז הפיקוח כי מבוצעות עבודות במיבנים נושא הדיון. הרכז הבהיר זאת למי שעשה את העבודות והאיש עזב את המקום.

11. לא חלפו אלא כשלושה שבועות, ושוב הבחין רכז הפיקוח בהמשך עבודות הבנייה במיבנים.

12. ביום 15.5.05 ערך רכז הפיקוח ביקורת נוספת במקום והחרים כלי עבודה אשר שימשו לביצוע עבודות בניה. נזכיר, שלא יישכח מאיתנו, כי המשך העבודות במקום נעשה בניגוד להחלטות מפורשות של הוועדה.

13. אחרי כל אלה, ומשעמדו על השתלשלות האירועים, החליטו הרשויות המוסמכות לממש סוף סוף את צווי ההריסה הסופיים, ואולם בד-בבד עם כך הוחלט להשהות את מועד המימוש בשל הרגישות המדינית עקב תקופת טרום ההתנתקות. יש להוסיף ולומר עם זאת, כי השהיית הביצוע הותנתה בשמירת הסטטוס קוו אנטה, דהיינו, באי המשכת פעולות הבינוי והאיכלוס של המיבנים.

14. ביום 3.7.05 הגישה "תנועת שלום" עכשיו עתירה המבקשת את מימוש הריסת המיבנים (בג"ץ 6537/05), אולם עד שהיה סיפק בידי המדינה להגיב על הבקשה למתן צו ביניים, אוכלסו תשעת המיבנים נושא הדיון בניגוד מפורש להחלטות שנעשו ואף להבטחות שניתנו מטעם המועצה ונציגיה. נוכח מעשה זה הובהר למועצה כי בדעת המדינה לבצע את צווי ההריסה ובתגובה על-כך פינו המחזיקים את המיבנים.

15. בתשובתה לעתירה של שלום עכשיו הודיעה המדינה כי בדעתה לבצע את צווי ההריסה סופיים עד לסופו של חודש ינואר 2006, ועל סמך התחייבות זו נמחקה העתירה.

16. עוד ייאמר, כי המועצה מטה בנימין הגיבה על עתירת שלום עכשיו, ולטענתה נעשו פעולות לרכישת הקרקע שלעניין, ואף הוגשה בקשה לרישום התנגדות לכל

עיסקה אחרת. כן נטען מטעם המועצה כי אין היא מגלה את פרטי העיסקה הואיל ויש בה כדי לסכן את חייהם של המעורבים בדבר. ראוי להזכיר, ולהדגיש, תגובה זו, שכן טענות העותרים לפנינו כהיום הזה אותן טענות הן. נוכח כל זאת נתקשה להבין כיצד זה טוענים הם כי המועצה היא לעצמה; הם לעצמם; וכי המועצה לא ייצגה אותם כלל.

17. אחר הדברים האלה היו עוד חילופי כתבים אך אין צורך שנעמוד על פרטיהם. העותרים טענו כי הנה-הנה עומדים הם לרכוש את הקרקע והמשיבים השיבו כי אין כל התקדמות באותה רכישה, כביכול, מאז נטען בתחילה כי הרכישה עומדת להתבצע לאלתר. עוד טענו העותרים בהתכתבות כי לא ניתנה להם זכות טיעון כלל ועל כך השיבו המשיבים כי ניתנה להם זכות טיעון מלאה.

18. המשיבים טוענים כי העותרים ואחרים מתכוונים להתנגד בכוח לפנינו המקום אם יוחלט על דחיית העתירה. לשם כך נחפרו במקום תעלות והוקמו סוללות עפר, והכל במטרה להקשות על נגישותו של ציוד הנדסי כבד לביצוע הריסת המיבנים. כן הוקם אתר באינטרנט לניהול המאבק. להערכת גורמי הביטחון נעשה תיכנון, אם תידחה העתירה, לקרוא לרבים לבוא למאחז עמונה ולהתנגד לפנינו ולהריסת הבתים. העותרים טוענים כי אטמו את המיבנים וכי יש לפרש צעד זה כמצביע על כוונתם לכבד את החלטות בית-המשפט והרשויות המוסמכות, ואולם טענה זו אין בה ממש שכן המדובר בעיקרם של דברים במיבנים אשר הוקמו שלא כדין.

19. טוענת המדינה כי יש ונכון לדחות את העתירה אך מטעם זה שהעותרים באו לבית-המשפט שלא בניקיון כפיים, ולא עוד שחייבו הם עצמם בעשיית דין לעצמו. על-כך משיבים העותרים: לא כי. יש ממש בטענת המדינה. קראנו את החומר שהונח לפנינו ונשתכנענו כי אם תידחה העתירה מתכננים העותרים - ואחרים - להתנגד להריסת המיבנים ולפנינו המקום. כך עולה באורח ברור מתוך אתר האינטרנט שנפתח למאבק בהריסת המיבנים, ובו נקראים כל התומכים להיות קשובים להודעות באתר ובאס.אם.אס ו"לבוא ולהתבצר בעמונה". עוד נאמר באותו אתר כי "אסור שזה יעבור בשקט! על כל בית וכל עץ יהיה מאבק נחוש ועיקש! כוחות הגירוש שיכורי ניצחון. הם לא מצפים למאבק קשה. מצפה להם הפתעה". עוד נאמרים באותו אתר דברים קשים כגון "נשיב מלחמה שעה. אם מכים אותנו נכה ... אם רוצים להרוס את בתינו לטובת האויב, אך טיפשי הוא אם לא נהרוס את בתי האויב לטובתנו". אמירות אלו ועוד אמירות כדוגמתן פזורות לרוב באתר האינטרנט, וניסיונו של עורך-דין ורצברגר לתרוץ את הדברים כמו מבקשים העותרים להשתמש בזכות הדמוקרטיה הקנויה להם להפגין, ניסיון הוא שלא יצלח. העותרים מבקשים לקיים את הפסוק "טוב אשר תאחוז

בזה וגם מזה אל תנח את ירך", לאמור, אם תצלה דרכנו בבג"ץ - מה טוב, ואילו אם לא תצלה דרכנו - נידרש לעוצם ידינו כי רב. לא כך ראוי שינהג אדם הפונה לבג"ץ. "חייב אדם להחליט בלבבו אם מבקש הוא סעד מבית-משפט או אם עושה הוא דין לעצמו. שני אלה בה-בעת לא יעשה אדם" (בג"ץ 8898/04 ג'קסון נ' מפקח כוחות צה"ל באיו"ש, לא פורסם). על כל אלה נזכור את צווי הפסקת העבודה שהוצאו כבר לפני שנים מספר ואשר הופרו בידי המחזיקים במקום שוב ושוב. לא כך ראוי לו לאדם שיבוא לבית-המשפט הגבוה לצדק בבקשת סעד.

20. טוען העותר 4, עורך-דין אריאל ארליך, כי כל דברים שנאמרו באינטרנט על התנגדות אלימה, לא על דעתו נאמרו. כי אדם שומר חוק הוא ואין בכוונתו לעבור על החוק. ואולם בה-בעת לא שמענו מפי עורך-דין ארליך כי מתנער הוא מחבריו לעתירה ומחבריו שאינם עותרים בעתירה, ואשר עשו מעשים שעשו והצהירו הצהרות שהצהירו, ובנסיבות אלו לא נוכל לשמוע לטענתו. בסוף כל הסופות עורך-דין ארליך הוא יחיד בתוך חבורת אנשים, ואין מקום לבודד את זכותו האישית מזכויותיהם של האחרים. אכן, אפשר שעורך-דין ארליך נקלע למצוקה אך הסעד שהוא מבקש לעצמו לא בבג"ץ יימצא לו.

21. לבד מנושא ניקיון הכפיים ועשיית הדין לעצמו, ומעבר לטענת השיהוי שהמשיבים טוענים לה בחוזה, עיקר הוא בשני אלה: אחד, בהיעדר זכותם הקניינית של העותרים במיבנים שהוקמו במקום, ושניים, בהיעדר היתר בידיהם לבנות אותם מיבנים שניבנו. אשר לשאלה הראשונה, למרות מאמצייהם הרבים, לא עלה בידי העותרים להראות כי קנו זכות קניין בקרקע שלעניין. טענות שמענו לרוב וראיה של ממש לא נמצאה לנו. וכשם שבשנת 2004 טענה המועצה כי הנה-הנה עומד להיות מועבר הקניין בקרקע למועצה או לאחרים - למשל: לעותרים - כן חוזרים העותרים על טענה זו כהיום הזה. ואולם ראיה לדבר לא נמצאה לנו. העותרים מבקשים ארכה נוספת - בעצם, ארכה ללא גבול - כדי שיעלה בידם להוכיח את אשר הם טוענים לו, לאמור, כי רכשו זכויות בקרקע, אך דומה כי ארכות ניתנו להם למכביר ואין כל הצדק להמשיך במתן ארכות. כל-כך - לעניין הזכויות בקרקע. ואולם לבד מכך ידענו כבר מראשית כי המיבנים ניבנו במקום שלא בהיתר כלל ומכאן אף צווי ההריסה שהוצאו. העותרים מבקשים כי תינתן להם ארכה נוספת לנסות ולהכשיר בדיעבד את הבנייה, ואולם לא זו בלבד שהמשיבים מסרבים לדבר אלא שלא נמצא לנו, כאמור, הצדק למתן ארכה נוספת על הארכות שניתנו עד הנה.

22. עורך-דין ורצברגר ביקש מאיתנו כי נידחה את ביצוע צווי ההריסה עד לאחר הבחירות המיועדות להיות בסופו של חודש מארס, שכן אפשר שהממשלה החדשה שתקום לאחר הבחירות תאריך באפה ולא תעמוד על ביצוע צווי ההריסה. טענה זו לא מצאנו בה ממש, ולא ידענו מה בין הבחירות הממששות ובאות לבין ביצועם של צווי ההריסה. צווי ההריסה ניתנו זה מכבר, ועקרון שילטון החוק המחייב את הכל מורה אותנו כי יש לבצעם בלי קשר לבחירות. השאלה היא שאלה של חוק וסדר ואלה יפים הם בימי בחירות כבימים שאינם ימים של בחירות. לא מצאנו אפוא הצדק להיענות לבקשת הדחייה. אשר לטענתו הנוספת של עורך-דין ורצברגר כי תותן לעותרים ההזדמנות להשמיע טיעוניהם-שלהם, ומפיהם, לפני הרשות המוסמכת: כפי שאמרנו לא אחת, כל טענות העותרים נשמעו לפני הרשויות, מפי המועצה שטענה להם כל אשר ניתן לטעון, אלא שלא נמצא כי יש באותם טיעונים כדי להצדיק את הבקשה שלא לבצע את צווי ההריסה.

23. עורך-דין ארליך טען לפנינו כי פעל כל העת בתום-לב, כי שילם את כל כספו וכל חסכוניותו לרכישת הבניין במקום וכי יהיה זה לא צודק אם לא תינתן לו הזדמנות בכל-זאת להוכיח את זכותו במקום. טענתו של עורך-דין ארליך נשמעה באוזנינו טענה כנה, שכן דברים היוצאים מן הלב טיבעם שהם נכנסים הם אל הלב. צר לנו אך לא נוכל להיות לו לעזר. אם אמנם מי שמכר לעורך-דין ארליך את הקרקע הציג את עצמו כבעל זכות בקרקע ולא עוד אלא שהוסיף וטען, בהטעייה, ולו מכללא, כי ניתן היתר לבנות במקום, חייב הוא עורך-דין ארליך למצוא סעד כנגד אותו מוכר שהטעה אותו. ואולם אין כל הצדק שבעולם להיעתר לעתירתו, שכן אם ניעתר לה - ניתן ידנו אף אנו למעשה ההטעייה שהיה.

24. סוף דבר, אנו מחליטים לדחות את העתירה.

היום, כ"ט בטבת תשס"ו (29.1.2006).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

המישנה לנשיא